

FILER- SPRÅKIGHET SOM RESURS

**FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR UTVECKLINGEN
AV DEN NATIONELLA SPRÅKRESERVEN I FINLAND**

FÖRORD	4
VI BEHÖVER EN SANN BILD AV VÅR NATIO- NELLA SPRÅKRESERV	6
ALLT FÄRRE SPRÅK I SKOLORNA	8
SKOLORNAS PRAXIS UTVECKLAS	10
SMÅBARN- PEDAGOGIK OCH FÖRSKOLEUNDERVISNING	12
KONTINUITET I UTBILD- NINGEN	14
SPRÅK I ALLA HÖGSKOLE- EXAMINA	16
EXAMENSINRIKTAD UTBILDNING I SPRÅK PÅ UNIVERSITET	18
ETT NYTT SLAGS SPRÅK- LÄRARSKAP	20
INVANDRARES FÖRSTA- SPRÅK	22
FINSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK	24
TEKNIKEN ÄR ETT HJÄLPMEDEL OCH INTE EN LÖSNING	26

MED SIKTE PÅ 2025

FINLAND deltar aktivt i det internationella samfundet. Till våra styrkor hör språklig och kulturell mångfald: alla finländare i arbetsför ålder behärskar båda våra inhemska språk, finska och svenska, och dessutom det gemensamma språket för internationella kontakter, engelska. De flesta kan också ett annat eller flera andra språk och lär sig hela tiden dem allt bättre. Vårt lands flerspråkighet ses som en styrka och en resurs; man satsar på att öva upp sina språkkunskaper och är inte rädd för att använda flera språk parallellt. Utöver den formella språkundervisningen identifieras och erkänns språkkunskaper som förvärvats på annat sätt. Språklig medvetenhet och språkkunskaper ses som en tillgång både på individuell nivå och för samhället i stort.

ELEVERNA ska börja läsa språk senast på våren i årskurs 1. År 2025 väljer största delen av eleverna något annat A1-språk än engelska. Det frivilliga A2-språket – företrädesvis engelska – tidigareläggs, och inleds redan i årskurs 3. Undervisningen för invandrare i deras eget modersmål stärks genom att lagstiftningen om den grundläggande utbildningen kompletteras med bestämmelser om en separat lärokurs i elevens eget modersmål och genom att man slår fast behörighetsvillkoren för lärare i ämnet.

FÖR att förbättra elevernas lika möjligheter till språkstudier ska kommunerna erbjuda eleverna fler alternativ till A-språk utöver engelska. I samband med gymnasiereformen utformas metoder med vilka långsiktiga språkstudier kan främjas och stödas till exempel med hjälp av modeller som omfattar hela läsåret.

KOMMUNERNA ska arbeta fram program för språkutbildning och internationalism. Med hjälp av programmen kan man stärka den regionala jämlikheten för eleverna och säkerställa att språkundervisningen struktureras så att den ger utrymme för kontinuitet, samtidigt som även näringslivets kompetensbehov tillgodoses bättre. Utbildningsstyrelsen bygger upp ett nätverk av kommuner som utvecklar språkundervisningen.

FÖRORDNINGEN om universitetsexamina ändras så att det för samtliga examina krävs att man påvisar kunskaper i minst två främmande språk. Metoderna för identifiering och erkännande av kunnande utvecklas vidare. Högskolorna avtalar under ledning av Unifi och Arene om arbetsfördelning och samarbete ifråga om grundkurserna och den examensinriktade utbildningen i asiatiska och afrikanska språk. I examensutbildningen i främmande språk utvecklas nya program där man kombinerar språk och andra ämnen.

A woman with blonde, wavy hair is looking towards a man in a dark suit. The man is in the foreground, slightly out of focus. A hand is visible in the foreground, reaching towards the woman. The background is bright and out of focus.

Närmare statistik finns att tillgå i
den mer omfattande online-versionen
av utredningen (på finska):
www.minedu.fi/sv/flersprakighet

*Livlig
- men splittrad -
debatt*

FÖROR

BEHOVET av språkfärdigheter har varit och är fortfarande föremål för en livlig – men splittrad – debatt. Samma avsaknad av en helhetssyn präglar också beslutsfattandet på området: det handlar om ett stort fält med många aktörer, besluten fattas separat för respektive utbildningsstadium och genomförs i form av separata projekt. Ofta går man in för ett alternativ utan att ägna en tanke åt konsekvenserna på de övriga stadierna. Om man till exempel går in för en ensidig språkundervisning inom den allmänbildande utbildningen, medför det att trycket ökar inom den högre utbildningen. Besluten fattas också utan att tänka på att den individuella språkbrukarens språkinlärningsväg kräver kontinuitet.

VI är inte heller tillräckligt på det klara med de olika mekanismer som ligger bakom språkreserven. Utöver den formella utbildningen byggs den upp genom inläring i arbetet och under fritiden, samt genom internationell mobilitet och invandring. I den nationella språkreserven ingår också en allmän benägenhet att lära sig språk, inte bara ett visst språk.

TROTS att det behövs många olika slags språkkunskaper har språkstudierna speciellt i den grundläggande utbildningen och på andra stadiet blivit allt mer ensidiga och de flesta läser bara engelska utöver de inhemska språken. Vilka behoven är beror också på ur vilket perspektiv man ser på dem. Antalet invandrare i Finland har ökat kraftigt, vilket har påverkat behoven av utbildning. Å andra sidan ökar invandringen landets språkreserv som än så länge är nästan outnyttjad.

GRUNDERNA och målen för Finlands språkutbildningspolitik bör med andra ord förtydligas så att det viktigaste målet är att stärka finländarnas språkkunskaper, landets språkliga mångfald och internationalisering. Världen har förändrats och det internationella samarbetet ställer nya krav på kompetens. Språkundervisningen i Finland har hittills haft stark fokus på Europa, medan den ekonomiska tillväxten håller på att ta fart i andra världsdelar. Finland har blivit allt mer mångkulturellt och flerspråkigt, och man kan inte heller se tecken på att migrationen skulle avta inom den närmaste framtiden. Detta ställer nya krav på undervisningen i de inhemska språken som andraspråk samt på förfarandena för identifiering och erkännande av invandrares andra språkkunskaper. Språkfärdigheter är en social faktor som påverkar jämlikhet och framtiden och som inte enbart är kopplad till språkundervisningen. Språket och språken spelar också en viktig roll i att stärka kunskap och bildning i allmänhet.

FÖRELIGGANDE rapport ska ses som en experts syn på den nationella språkreservens tillstånd och nivå och på utvecklingsbehoven gällande den. Förhoppningsvis ska denna utredning ge ett underlag för beredningen av den nationella språkstrategin och de språkutbildningspolitiska besluten.

Prorektor, professor RIITTA PYYKKÖ, den 13 december 2017

Kontak
uppstår
via för-
ståelse

VI BEHÖVER EN SANN BILD AV VÅR NATIONELLA SPRÅKRESERV

Engelska är idag vårt gemensamma globala *lingua franca*.

ATT upprätthålla en mångsidig språkreserv är samtidigt att förbereda sig på snabba förändringar i behovet av kunskaper i andra språk. Vår uppfattning om vad som är språkfärdighet behöver också ses över, eftersom vi inte identifierar eller erkänner hela den nationella språkreserv vi har. Vi kan till exempel anse att en invandrare inte kan språk, även om hen behärskar flera språk – men inte finska, svenska eller engelska. Allt fler familjer är

två- eller flerspråkiga, men i statistiken kan man bara uppge ett modersmål. I en flerspråkig värld använder vi olika språk sida vid sida och om varandra, vilket ställer vår invanda syn på dem som separata på prov.

I samhället råder en efterfrågan på språklig medvetenhet. Språk behövs allt mer i arbetet, och med språkfärdigheter avses inte bara individens kunskaper i främmande språk, utan också mångsidiga färdigheter i första-

språket. Vi är kanske vana vid en alltför omfattande syn på vad språkkunskaper handlar om, där alla aspekter ingår på en gång. I själva verket behöver vi olika slags färdigheter för och aspekter av språklig kommunikation i olika situationer: att tala eller skriva, eller att uttrycka sig själv eller förstå tal och skrift. Även om det krävs en stadig grund för att språkfärdigheterna ska kunna utvecklas, är det viktigt att tillstå att även obetydliga färdigheter

FINLÄNDARE I ÅLDERN 18-64 ÅR SOM KAN ANDRA SPRÅK ÄN FINSKA

är färdigheter som kan motivera en att lära sig mer längre fram. Kunskaper i olika språk stärker oftast också interkulturell kompetens och förståelse, vilket spelar en viktig roll för sammanhållningen i samhället och internationella kontakter.

Andelen studerande med invandrarbakgrund har ökat på andra stadiet och inom högre utbildning. Yrkesutbildningsanordnarna och högskolorna spelar en viktig roll när det gäller att

identifiera dels den språkreserv som de studerande besitter, dels den kompetenspotential som denna reserv utgör. Det är viktigt att utbildningsanordnarna samarbetar med arbets- och näringslivet när det gäller att förutse kompetens- och utbildningsbehoven samt att planera, rikta in, genomföra och utveckla utbildningen.

• **STATISTIKCENTRALEN** bör anpassa statistiken över språkkunskaper så att man utöver modersmålet också kan ange andra hemspråk till befolkningsregistret.

• **UTBILDNINGSANORDNARNA** bör i samarbete med arbets- och näringslivet ta fram åtgärder för att bättre kunna identifiera studerandenas språkreserv och utnyttja den i arbetslivet.

*Språkkunskaper
är en tillgång
för individen
och samhället
– ett säkert
kapital*

ALLT FÄRRE SPRÅK I SKOLORNA

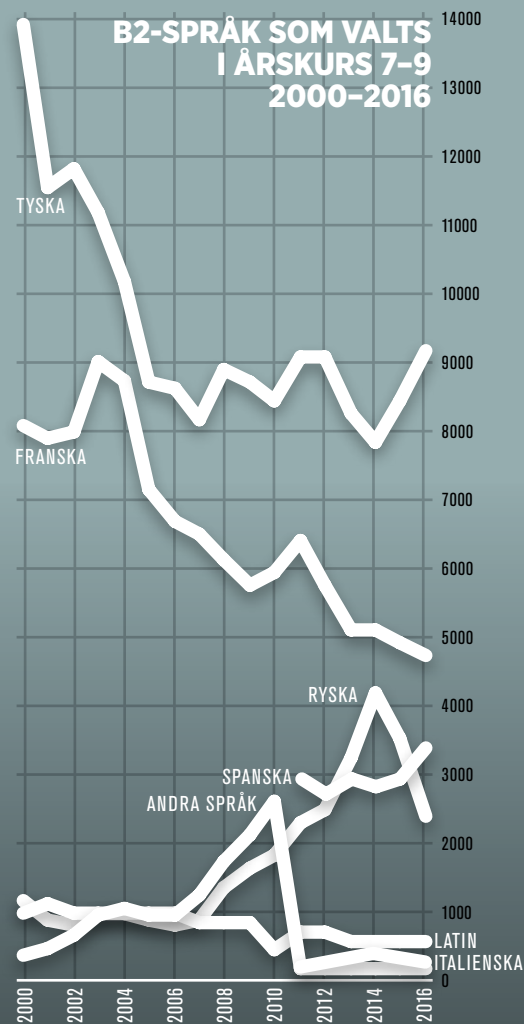
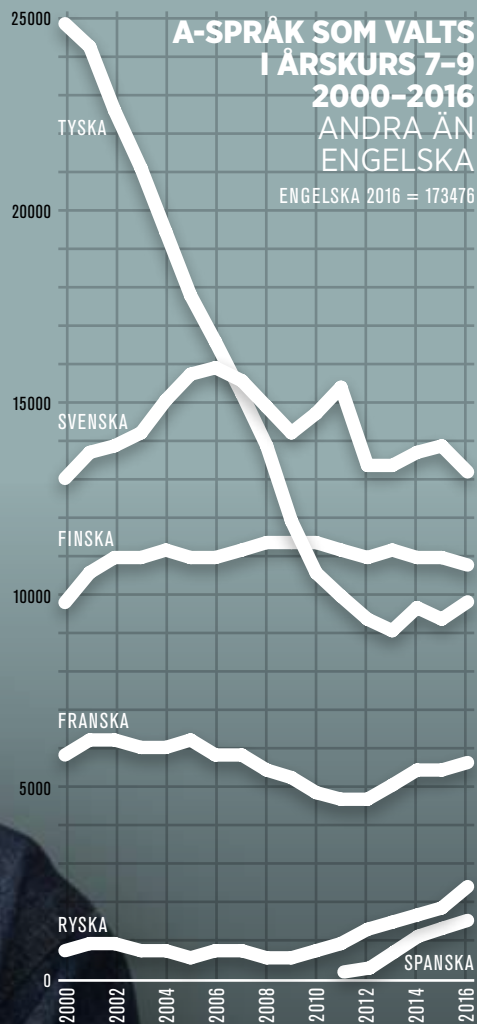
I skolorna har intresset för språkstudier minskat och koncentrerats på allt färre språk.

DET är stora skillnader i språkutbudet mellan olika skolor och det föreligger en risk för regional och social ojämlikhet (närmare statistik finns i den mer omfattande online-versionen (på finska) av utredningen på www.minedu.fi/sv/flersprakighet). Största delen av skolorna i Finland erbjuder endast engelska som A1-språk (lång lärokurs) som börjar senast i årskurs 3, och det finns många unga som inte läser något annat språk än engelska och det andra inhemska språket. Antalet elever som läser frivilligt A2-språk, som

inleds senast i årskurs 5, har minskat kraftigt sedan rekordåren på 1990-talet, men nedgången har numera stannat upp. I gymnasiet väljer klart färre studeranden tyska eller franska (både lång och kort lärokurs). Även inom yrkesutbildningen läser studerandena huvudsakligen endast modersmål, det andra inhemska språket och engelska. Ett nytt fenomen är att undervisningen av finska som andraspråk har ökat markant och att en del yrkesläroanstalter riktat in sig på utbildning för invandrare.

I de större städerna där utbudet av språk är större läser är också intresset för språkstudier större bland elever och studerande. Visserligen finns det också kommuner med ett rätt omfattande språkutbud men obefintligt intresse för andra språk än engelska och svenska, samt små kommuner där intresset för språkstudier är stort. Olika försöksprojekt har gett goda resultat men utvecklingsarbetet har avstannat efter försöket. Orsaker till de ensidiga språkvalen är både kommunernas bristande resurser och attityderna i skolor-

na och hemmen. Att läsa språk ses inte som en individuell eller samhällelig investering.

Engelska tas för givet, och betydelsen av andra språk betonas inte tillräckligt. Ofta tror eleverna och vårdnadshavarna att engelska räcker till för alla internationella kontakter. Många familjer drar sig också för att välja andra språk än engelska ifall det är möjligt att familjen kommer att flytta till en annan ort.

- **A1-SPRÅKET** ska inledas tidigare, senast på vårterminen av det första studieåret. För tidi-

gareläggningen görs en motsvarande ökning i minimiantalet årsvekotimmar. Det rekommenderade A1-språket är i princip något annat språk än engelska.

- **DET** frivilliga A2-språket – företrädesvis engelska – ska börja tidigare, redan i årskurs 3. En bedömning av kostnadseffekterna av förslagen för A1- och A2-språken finns i utredningens bakgrundspromemoria.
- **ETT** annat alternativ för att förbättra elevernas lika möjligheter till språkstudier är att kommunerna ska erbjuda eleverna fler möjligheter att välja ett an-

nat A-språk än engelska. Undervisningen ordnas med hjälp av olika former av regionalt samarbete och webbundervisning.

- **GYMNASIESTUDIERNAS** sammansättning utvecklas så att det är möjligt att studera språk på ett flexibelt, långsiktigt och mångsidigt sätt genom att utnyttja ämnesöverskridande helheter.

- **ETT** prov i muntliga språkkunskaper inkluderas i student-examens prov i främmande språk och det andra inhemska språket. I genomförandet av provet utnyttjas den nyaste tekniken.

Motivation under-
lättar inlärnin-
gen,
och det i sin
tur ökar
motivationen

SKOLORNAS PRAXIS UTVECKLAS

Med de nya läroplanerna håller skolorna på att gå in i en ny tid av språkmedvetenhet i lärandet och undervisningen.

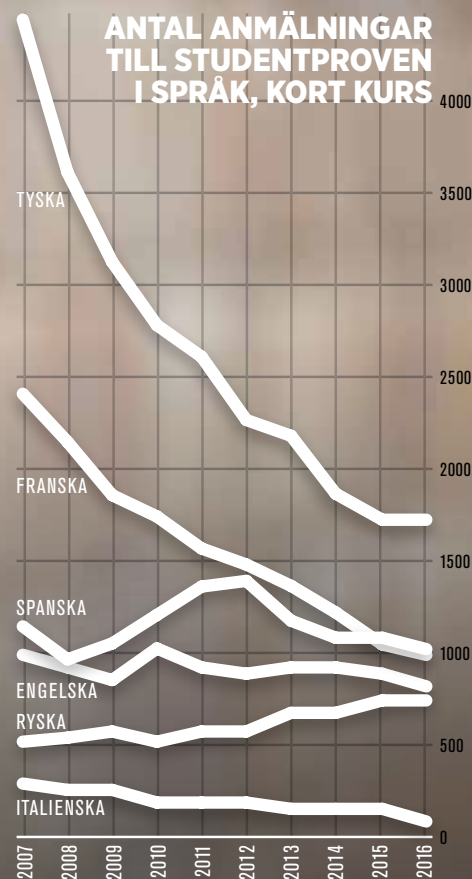
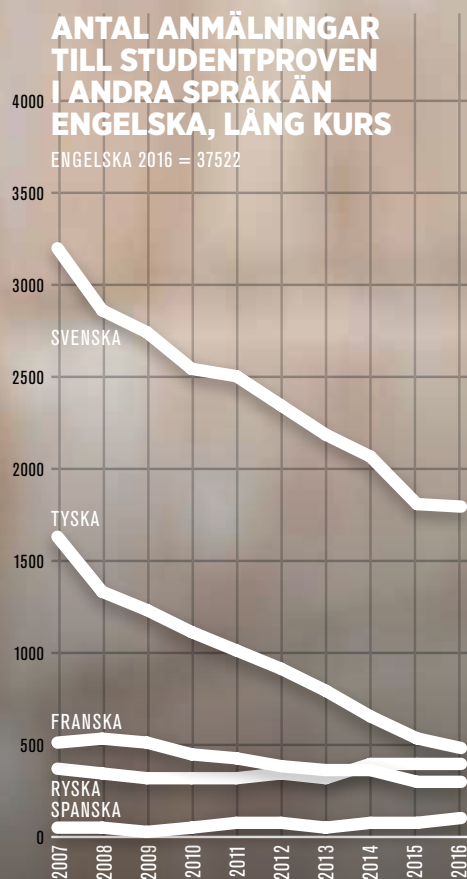
DET betyder att man parallellt med den egentliga språkundervisningen också medvetet inkluderar språkets betydelse och språkbruket på olika delområden i allt lärande. En mångsidig språkreserv ses som socialt kapital för individen och samhället. Den allmänna uppfattningen är ändå att det är tungt och krävande att läsa språk. Motivation är centralt för allt lärande: motivation underlättar inlärnin- gen, och det i sin tur stärker motivationen.

Faktorer som motiverar ungdomars språkinläring är att undervisningen har en koppling till deras eget liv, att det man lärt sig i vardagen beaktas i skolundervisningen, utnyttjar

internationalisering på hemma- plan, betonar språkens betydelse för internationella kontakter och gör flerspråkighet till någonting åtråvärt och naturligt. Språkliga möten, till exempel i form av tandemlärande eller internationellt utbyte, spelar självfallet också en viktig roll också när det handlar om att lära sig andra språk än engelska. Enligt de nya läroplanerna stärks elevens egen roll i inlärningsprocessen och undervisningen ska tillhandahålla autentiska lärmiljöer. Internet erbjuder utmärkta möjligheter till detta.

Särskilt i gymnasiet är det många som bara väljer några enstaka kurser i språk, och det är allt färre som skriver språk i

studentexamen. Överlag stöder det kursbundna gymnasiet inte språkinläring, vilket är något som kräver kontinuitet. Undervisningsmetoderna och läromedlen anses delvis föråldrade. Det finns en viss diskrepans mellan språkbruket i vardagen och i skolan, och det förekommer också problem med erkännandet av kunskaper som förvärvats utanför skolan. Genom att bättre integrera språk och andra ämnen med varandra kan man skapa mer autentiska inläringssituationer inför arbetslivet. Integrerad undervisning ger också stora möjligheter för språken. Då behövs det mer etablerade rutiner för kompanjonundervisning.

Varje elev och studerande på respektive utbildningsstadium kommer att leva i en flerspråkig vardag. Trots språkmedvetenheten och flerspråkigheten i de nya läroplanerna existerar språken (modersmålet/modersmålen och främmande språk) ändå avskilt från varandra och sambanden mellan dem utnyttjas alltför litet i skolorna. Likaså drar inte skolorna tillräckligt mycket nytta av de möjligheter till internationalisering på hemmaplan och starkare samhörighetskänsla som flerspråkigheten erbjuder.

- **UTBILDNINGSTYRELSEN** ska i samarbete med undervisnings-/utbildningsanordnarna ta fram metoder för att bättre

identifiera, stöda och utnyttja flerspråkighet som en styrka för eleverna, skolan och lokalsamhället.

- **FORTBILDNING** används för att stärka språkmedvetenheten i skolornas verksamhet så att det hos varje undervisningsanordnare finns tillräckligt många personer som är insatta i språkmedveten undervisning.

- **LÄROANSTALTERNA** ska erbjuda olika vägar för språkinläring på olika utbildningsstadium, till exempel språkklubbar, spelifiering och andra lösningar på digitala plattformar, osv.

- **FÖR** andra stadiet utarbetas modeller för erkännande av kunskaper förvärvade genom informellt och nonformellt

lärande. Det ska göras en utredning av möjligheterna till samarbete mellan gymnasierna och läroinrättningar inom fritt bildningsarbete och till utveckling av de allmänna språkexamina för att tillgodose behoven på andra stadiet.

- **INOM** yrkesutbildningen ska det ges mer examensinriktad utbildning på andra än de inhemska språken, och språkstudierna ska få en större roll i utbildningen överlag.

- **NATIONELLA** centret för utbildningsutvärdering ska efter 2020 genomföra en utvärdering av yrkesutbildningsreformens effekter på de gemensamma examensdelarna, inklusive språkstudier och språkinläring.

Barn lär
sig språk
lekande lätt

SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH FÖRSKOLEUNDERVISNING

Finland har blivit allt mer flerspråkigt och mångkulturellt.

DE nya grunderna för planen för småbarnspedagogik som trädde ikraft 2016 avspeglar denna utveckling och betonar vikten av språkmedveten småbarnspedagogik. De erbjuder ett bra underlag för att utveckla barnets språkliga medvetenhet och väcka intresset för främmande språk. Språken är ständigt närvarande, och dessutom

är språket både föremål och instrument för inläring. Modersmålet spelar en väsentlig roll för all språkinläring, och därför bidrar alla aktiviteter som stöder barnets kunskaper i modersmålet eller modersmålen också språkinläringen.

Studier har visat att språkbad är en effektiv inlärningsmetod som inte stör utvecklingen av

modersmålet utan kan resultera i en fungerande tvåspråkighet. Förutom fullständigt språkbad kan man också ge undervisning i form av större eller mindre språkduschar som ingår i annan småbarnspedagogik eller förskoleundervisning. Det är viktigt att inspirera och uppmuntra barn att lära sig ett annat språk och använda det medan de är

TIDIGARE KONTAKT MED FRÄMMANDE SPRÅK

DET VALFRIA A2-SPRÅKET INLEDS I ÅK 3 OCH ÄR I REGEL ENGELSKA

DE FLESTA VÄLJER ETT ANNAT SPRÅK ÄN ENGELSKA SOM A1-SPRÅK

ELEVERNA BÖRJAR LÄRA SIG SPRÅK SENAST PÅ VÅREN I ÅK 1

FÖRSKOLEBARN FÅR EN FÖRSTA INSPIRERANDE KONTAKT

mottagliga för det. Detta kräver dock att pedagogerna är mer språkmedvetna än i dag och kan identifiera olika utmaningar som ingår i barnets språkutveckling.

- I småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen introduceras element som fungerar som orientering till språkstudier, såsom lekfulla aktiviteter, speli-

fiering, språkduschar osv. Spetsprojektet för språkundervisning samt åtgärderna för utveckling av språkbadsundervisningen fungerar som grund för främjandet av småbarnspedagogik som fungerar som vägledning till språkstudier.

- **UNIVERSITETEN** stärker studieinnehållet om språkmedvetenhet och främjande av barns

språkutveckling i barnträdgårdsläro-
läro- och lärutbildningarna.

- **UNIVERSITETEN** och yrkeshögskolorna ska i samråd planera och ordna kortvarig fortbildning och specialiseringsprogram om språkmedveten undervisning för barnträdgårdslärare.

Kontinuitet i språk- studierna

KONTINUITET I UTBILDNINGEN

Trots att beslut på ett utbildningsstadium har återverkningar på andra stadier, finns det ingen helhetssyn på språkutbildningen på riksnivå eller regionalt.

DET finns flera anledningar till att språkstudierna avbryts i och med en flytt från ett utbildningsstadium till nästa. På det hela taget minskar antalet tillvalsspråk ju högre upp i utbildningen eleverna kommer; till exempel ökar antalet gymnasiestuderande som bara

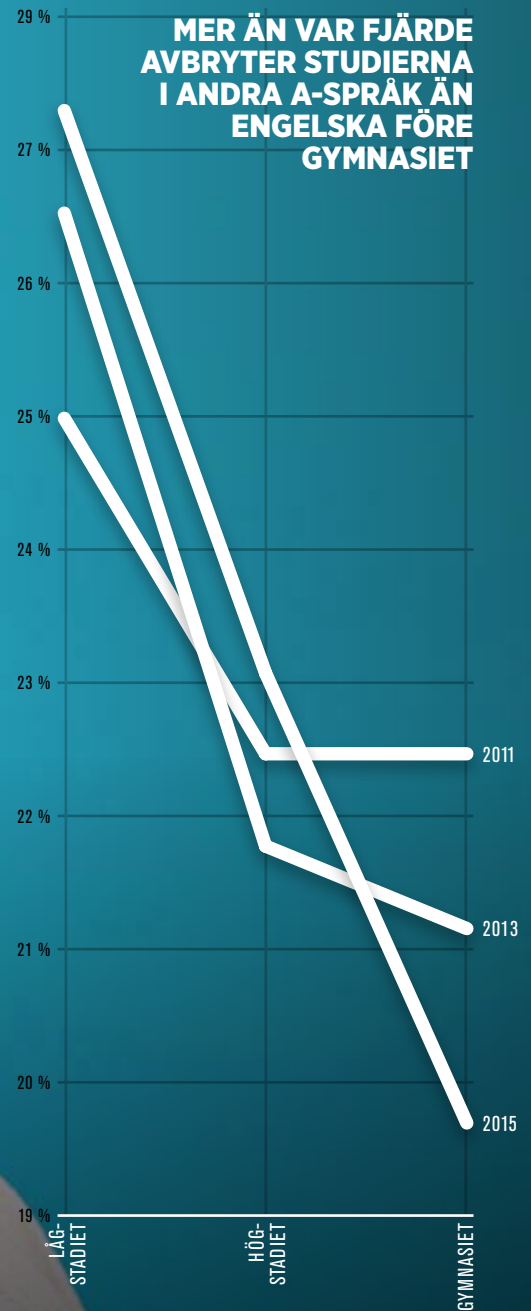
avlägger kurser i ett språk utöver modersmålet. Å andra sidan finns det många vuxna som vaknar upp och börjar studera språk under studierna eller det fria bildningsarbetet. Dessutom utnyttjas prognosinformation om behovet av språkkompetenser dåligt i språkstudierna. För

en fungerande kontinuitet i språkstudierna behövs både strategiska och praktiska lösningar.

• **KOMMUNERNA** ska uppmuntras att före 2020 upprätta språk- och internationaliseringsprogram i vilka språkundervis-

**MER ÄN VAR FJÄRDE
AVBRYTER STUDIERN
I ANDRA A-SPRÅK ÄN
ENGELSKA FÖRE
GYMNASIET**

ningen granskas med tanke på sammanhängande språkutbildning för eleverna, fördelningen och utbudet av språkalternativ, näringslivets behov i kommunen eller landskapet samt de nationella behoven. I programmen ska kommunerna också beakta den roll som läroanstalter inom

fritt bildningsarbete spelar i att säkerställa kontinuiteten i språkstudierna.

• **UTBILDNINGSTYRELSEN** ska i samarbete med Kommunförbundet skapa ett nätverk av kommuner för utveckling av språkundervisningen. Genom nätverket får kommunerna stöd

och en möjlighet att samarbeta för att utforma och sprida bästa praxis för språkundervisningen. Arbetet bygger på befintliga nätverk. Utbildningsstyrelsens försökscenter deltar i uppbyggnaden av det nya nätverket.

Världen
öppnar sig
via språk

SPRÅK I ALLA HÖGSKOLEEXAMINA

Utöver kunskaper i finska och svenska ska högskolestuderande påvisa sådana kunskaper i minst ett främmande språk som gör det möjligt att följa utvecklingen inom det egna området och vara verksam i en internationell omgivning.

EN del av universiteten och utbildningsområdena kräver kunskaper i flera främmande språk och omfattningen av de obligatoriska språkstudierna varierar enligt utbildningsområde. Språkstudiernas omfattning enligt studieplanerna styr studerandenas val. Det viktigaste är att innehållet och genomförandet av språkstudierna är relevanta med tanke på utbildningsområdet och håller hög kvalitet. Även på högskolenivå läser studerandena mest engelska. Det finns en stor efterfrågan på frivilliga språkkurser, men problemet är att studi-

erna oftast stannar på nybörjarnivå. En del av högskolorna har minskat på språkutbudet på grund av sparkrav.

Språkcentren har en krävande uppgift: de ska kunna identifiera kompetensbehoven på varje utbildningsområde och stöda högskolans ambition, anpassa sin verksamhet efter förändringar i samhället och arbetslivet och stöda de studerandes utveckling till akademiskt utbildade experter. Att integrera språk och annan ämnesundervisning har visat sig vara en fungerande och motiverande modell, som tills-

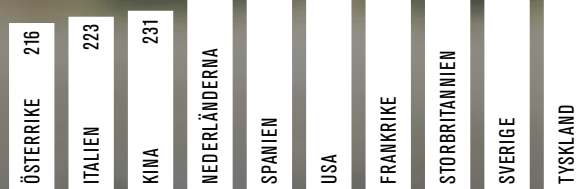
vidare inte används i särskilt stor utsträckning. Mobilitetsperioderna för högskolestuderanden har ökat sedan millennieskiftet och denna utveckling pågår fortfarande för de längre periodernas del (över 3 mån.). Ofta vill studerandena lära sig ett språk inte för språkets skull utan som ett verktyg för internationalisering och kulturkännedom.

Högskolorna erbjuder allt fler examensprogram på engelska, vilket kräver att lärarna behärskar undervisningsspråket tillräckligt väl, besitter kulturkännedom och har de färdigheter som krävs

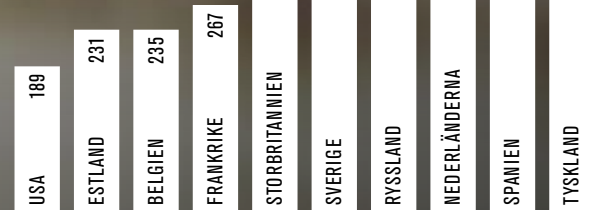
UNIVERSITETSSTUDERANDE MOBILITETSPERIODER 2016

10 VANLIGASTE MÅLEN (INKL. DOKTORANDER)

YRKESHÖGSKOLESTUDERANDE MOBILITETSPERIODER 2016

10 VANLIGASTE MÅLEN

för att undervisa mångkulturella grupper. Av studerandena krävs, för att de ska kunna gå vidare i studierna, att de kan engelska tillräckligt väl, men dessutom finska/svenska så bra att de kan integreras i Finland och hitta arbete efter att de tagit examen.

- **UNIVERSITETEN** och yrkeshögskolorna ska lägga större vikt vid språkproven i studentexamen vid antagningen av studerande. Detta inbegriper också andra språk än finska/svenska och engelska.

- **FÖRORDNINGEN** om universitetsexamina ändras så att studerandena ska påvisa kunskaper i minst två främmande språk. Universiteten, gymnasier och det fria bildningsarbetet samarbetar för att ta fram flexibla modeller genom vilka studerandena kan förvärva och uppvisa språkkunskaper.

- **HÖGSKOLORNA** ska under ledning av samarbetsorganet för Finlands universitet (UNIFI) och rådet för Yrkeshögskolornas rektorer (Arene) komma överens om arbetsfördelningen och samarbetet gällande under-

visningen i grunderna i asiatiska och afrikanska språk (t.ex. somali, kurdiska, vietnamesiska, kinesiska, koreanska, japanska) på språkcenter eller motsvarande. Detta görs parallellt med utvecklingen av den examensinriktade utbildningen. Också webbundervisning i de asiatiska och afrikanska språken utvecklas i samarbete för att tillgodose behovet inom högskolorna och vuxenutbildningen.

- **HÖGSKOLORNA** ska ge mer fördjupade kurser i finska/svenska som andraspråk.

A close-up photograph of a man with a reddish-brown beard and short hair, wearing a light blue V-neck sweater. He is looking down and to the left, presumably at a laptop screen, with a slight smile. The background is blurred, showing what appears to be an office or study environment.

*Kulturkännedom
och språk-
kunskaper
en trumf
i arbetslivet*

EXAMENSINRIKTAD UTBILDNING I SPRÅK PÅ UNIVERSITET

Den examensinriktade utbildningen i språk har under de senaste tio åren diskuterats i flera grupper nationellt.

DEN centrala punkten i diskussionerna har varit att befästa arbetsfördelningen och samarbetet. Antalet sökande till examensinriktad utbildning i särskilt i andra språk än engelska har minskat, och det är därför rationellt att koncentrera utbildningen i mer sällsynta språk. Vissa förändringar har redan gjorts. Till följd av ökande internationalisering behövs också

gedigen expertis i andra språk och områden än de som av hävd är populära, till exempel undervisning och forskning i asiatiska och afrikanska språk. Modern teknik har skapat möjligheter för samundervisning, men dessa används tillsvidare endast i liten utsträckning.

Även examensprogrammen och examensstrukturerna i språkämnen behöver ses över.

Om den nuvarande utvecklingen håller i sig kommer behovet av språklärare i skolorna inte att öka. Å andra sidan kan de åtgärder som föreslås i denna utredning medföra en ändring av detta. Inom det övriga arbetslivet behövs i vilket fall som helst mer experter som är insatta i språk och kulturer, besitter goda färdigheter att verka i internationella sammanhang men också har

DE MEST ANVÄNDA SPRÅKEN INOM EK:S MEDLEMSFÖRETAG 2013

andra kunskaper och färdigheter. Redan i dag kan studerandena relativt fritt välja kombination av huvudämne och biämne, men det finns inte tillräckligt många färdiga mallar.

- **DEN** examensinriktade utbildningen och forskningen i språk ska ha olika profilering beroende på universitet, och universitetet ska i samråd varandra

bedöma hur de ska tillgodose språkbehoven i förhållande till den nationella språkreserven. Samtidigt ska det säkerställas att de universitet som utbildar ämneslärare i språk erbjuder studier i tillräckligt många olika språk. Det största utbudet finns vid Helsingfors universitet, men vissa asiatiska språk lärs ut också på andra universitet. Undervisningen i kinesiska ökar mest.

- **UNIVERSITETEN** ska ta fram nya examensprogram med en kombination av språk och annan substans.

- **UNIVERSITETEN** ska utöka samarbetet med universitet i Norden och i Estland när det gäller språk där studerandeantalen är små. I samarbetet används de möjligheter som digitaliseringen erbjuder.

Skolan
och
vardagen
möts

ETT NYTT SLAGS SPRÅKLÄRARSKAP

Behörighetsläget bland ämneslärarna i språk är gott och i vissa språk utbildas det för helt klart för många lärare.

SOM läget ser ut nu kommer behovet av språklärare att inom den närmaste framtiden framför allt att öka inom vuxenutbildningen. Denna specialisering uppmärksammas för närvarande inte i lärarutbildningen. Om de åtgärder som föreslås i denna utredning genomförs kommer det att ha direkta effekter på behovet av lärare.

Få lärare i skolorna har invandrarbakgrund, trots att situatio-

nen bland eleverna är en helt annan, speciellt i de stora städerna. Förordningen om behörighetsvillkoren har setts över flera gånger och i verkligheten fattar kommunerna väldigt olika beslut, eftersom de kan anställa obehöriga lärare för ett år i taget. Detta avspeglas speciellt i undervisningen i det egna modersmålet, eftersom det är möjligt att få behörighet endast i de språk i vilka man i Finland

kan studera till ämneslärare (i främmande språk).

Innehållet i ämneslärarutbildningen och den didaktiska forskningen i språk behöver utvecklas. På vilket sätt ska språkmedvetenhet och flerspråkighet enligt de nya läroplanerna verkställas i skolornas vardag? Vem ska undervisa var? Vilka nya kompetenskombinationer borde de nya examina innehålla? Hur kan man garantera nivån på

EXAMINA I
SPRÅKVETENSKAPER
2000–2015

lärarna i det egna modersmålet? Lärare på de olika skolstadierna behöver mer fortbildning både i specifika språk och i språkinläring i allmänhet.

- **UNIVERSITETEN** förnyar ämneslärarutbildningen i språk och forskningen i ämneslärarutbildningen genom samarbete mellan ämnesinstitutionerna och lärarutbildningsinstitutionerna. Speciell fokus läggs på forskning

och kompetens i elevcentrerad undervisning, mångkulturalism och flexibla studiesätt samt digitala lärmiljöer.

- **SPRÅK-** och kulturmedveten pedagogik ges en större roll i ämneslärarutbildningen i språk. Man utreder möjligheterna till specialisering under de pedagogiska studierna, exempelvis under lärarpraktiken, med större fokus på vuxenutbildning.

- **UTBILDNINGSANORDNARNA** garanterar att lärarna får möjlighet till fortbildning som hjälper dem att bevara kontakten med språkområdet och kulturmiljön.
- **UNIVERSITETEN** fortsätter att i samarbete med arbetslivsaktörer bygga upp specialiseringsutbildning för lärare om exempelvis språkmedvetenhet, flerspråkighet, tvåspråkspedagogik och mångkulturella samhällen.

*Invandrarnas
språkreserv ger
ny potential*

INVANDRARES FÖRSTASPRÅK

I fråga om invandrare har debatten mest fokuserat på deras kunskaper i finska och svenska.

DE egna modersmålen har inte setts som en styrka och resurs som kan bidra till integrationen i det finländska samhället. Det talas över 500 språk i Finland idag.

Trots att nästan alla branscher idag agerar i en global omvärld

finns det en stor outnyttjad språkpotential i Finland. Stödet på respektive utbildningsstadium för utvecklingen av individens förstaspråk är otillräckligt och sätten för att påvisa det kunnande man förvärvat är också bristfälligt. Staten bör

tillskjuta specialunderstöd för anordnade av kompletterande undervisning som är frivillig för eleverna i förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. Stödet och expertisen i Finland gällande undervisning i elevens

DE VANLIGASTE MODERSMÅLEN I FINLAND 2016

UTÖVER FINSKA, SVENSKA OCH SAMISKA.

eget modersmål är svagt, och inte heller småbarnspedagogiken stöder barnets förstaspråksutveckling. Fastställande av behörighetsvillkoren för lärare i det egna modersmålet ger inte i sig fler behöriga lärare, men vore ett viktigt steg i riktning mot en

starkare nationell språkreserv. Om man inte går in för att stödja förstaspråkskunskaperna, försvaras de.

• **SOCIAL-** och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet ska stärka rådgivningarnas roll i att främja

språkmedvetenhet och stöda familjers flerspråkighet.

• **LAGSTIFTNINGEN** om den grundläggande utbildningen utökas med en separat lärokurs i det egna modersmålet och behörigheten för lärare i ämnet fastställs.

*Finska ofta ett krav
för att få jobb*

FINSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Valet att läsa finska/svenska som andraspråk i den grundläggande utbildningen utgår från elevens färdigheter och studieförutsättningar i språket.

DESSVÄRRE händer det ibland att elevens egentliga kunskaper kommer fram först när studierna blir mer krävande. Utvecklingen av elevens språkfärdigheter har stannat upp och eleven har lärt sig att tillgripa olika överlevnadsstrategier, men klarar inte studierna på följande utbildningsstadium. Detta syns på gymnasienivå, där risken för

att hoppa av gymnasiet är hög bland dem som läser finska som andraspråk. Å andra sidan kan det vara ett tecken på att antalet timmar i finska/svenska som andraspråk inte är tillräckligt stort under den grundläggande utbildningen. Högskolorna erbjuder undervisning i finska/svenska som andraspråk, men utbudet på fördjupade kurser är litet.

Det vanligaste sättet att påvisa sina språkkunskaper är att delta i de allmänna språkexamina. Systemet är ursprungligen avsett för finländska språkinlärare, men det används numera huvudsakligen för uppvisande av de språkkunskaper som krävs när man ansöker om finskt medborgarskap. Anordnandet av de allmänna språkexamina behöver utvecklas.

**ANDELEN GYMNASIE-
STUDERANDE MED
FRÄMMADE SPRÅK SOM
MODERSMÅL 2010-2015**

Bristande kunskaper i nationalspråken utgör ett hinder för att få arbete och speciellt små och medelstora företag drar sig för att anställa personer med svaga kunskaper i finska/svenska. På denna punkt kan man dock skönja en viss förändring. Det behövs olika slags språkfärdigheter i olika uppgifter, och vi behöver också vänja oss vid att finska

eller svenska talas på olika sätt. Det är också viktigt att bygga upp sociala nätverk och miljöer där man lär sig språket.

- **CENTRALEN** för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet genomför i samarbete med arbetsgivare en utredning av den verkliga kravnivån på kunskaper i finska/svenska som

andraspråk på arbetsplatserna, på vilket sätt de yrkesrelaterade språkkunskaperna ska bedömas och på vilket sätt kunskaperna i finska/svenska kan utvecklas i arbetet på ett effektivt sätt.

- **MÖJLIGHETERNA** att avlägga allmänna språkexamina förbättras genom att öka antalet språk och påskynda digitaliseringen av examen.

*Teknologin
skapar nya
yrken för
språkexperter*

TEKNIKEN ÄR ETT HJÄLPMEDEL OCH INTE EN LÖSNING

Arbetets natur har förändrats och språkkunskaper behövs i nästan alla arbetsuppgifter.

SPRÅKFÄRDIGHET utgör allt mer en del av yrkesskickligheten. Ändå är det ont om systematisk information om nivån och behoven av språkfärdigheter på olika områden. Under utredningen har det också visat sig att arbetsgivarna är dåligt insatta i de instrument som finns för bedömning och påvisande av språkkunskap, som till exempel den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Finska, svenska och engelska fortsätter att spela en viktig roll. Att rangordna de övriga språken

är svårt, trots att vissa försök i den riktningen har gjorts. Enligt arbetsgivarna kommer de europeiska språk som av hävd är populära i Finland att vara viktiga även i framtiden och att det dessutom behövs bättre kunskaper i de asiatiska språken. Bland annat många exportföretag breddar sitt verksamhetspektrum, varigenom språkbehoven kan uppkomma på kort varsel. Därför är det viktigt att se till den grundläggande nationella språkreserven.

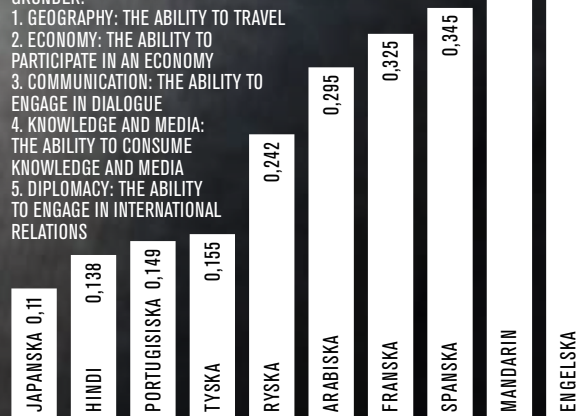
Den digitala omvärlden påverkar allt arbete. Trots framstegen på maskinöversättningsområdet klarar datorer tills vidare inte av att leverera särskilt finslipade resultat. Å andra sidan finns det gott om arbetstillfällen inom språkteknologiutveckling och digitaliseringen ger upphov till nya yrken för språkspecialister. Det är viktigt att Finland också framöver är en föregångare inom språkteknologi. Dessutom handlar arbetet inom till exempel servicebranschen allt mer om direkt kundkontakt, vilket kräver

SPRÅK MED STÖRST GENOMSLAG ÅR 2050

GRUNDER:

1. GEOGRAPHY: THE ABILITY TO TRAVEL
2. ECONOMY: THE ABILITY TO PARTICIPATE IN AN ECONOMY
3. COMMUNICATION: THE ABILITY TO ENGAGE IN DIALOGUE
4. KNOWLEDGE AND MEDIA: THE ABILITY TO CONSUME KNOWLEDGE AND MEDIA
5. DIPLOMACY: THE ABILITY TO ENGAGE IN INTERNATIONAL RELATIONS

både språkliga och kulturella färdigheter. I arbetslivet behövs mångsidiga kommunikativa färdigheter eftersom arbetet utförs i olika nätverk. Ofta kan man inledningsvis använda sig av engelska, men når inte en djupare förståelse och ett närmare samarbete utan andra språkkunskaper och personliga möten. Språk är också viktiga för livslångt lärande. Språkfärdigheter är en tillgång för både individen och samhället.

- **ARBETSMARKNADS-ORGANISATIONERNA** och universiteten utreder tillsammans vilka språk- och kulturkompetenser som verkligen behövs inom olika sektorer.
- **ARBETSLIVSKONTAKTERNA** för dem som studerar inom och utexamineras från internationella examensprogram ska stärkas och deras kompetens ska tas tillvara också i SMF-företag.

- **ANTALET** internationella skolor i de stora och/eller internationellt inriktade städerna ökas för att främja inflyttningen av internationella experter till Finland.
- **NÄR** man hänvisar invandrare till högskoleutbildning utnyttjas erfarenheter från ansvarshögskoleverksamheten 2017–2020. Bästa praxis från verksamheten för både i fråga om handledning och samarbete med andra aktörer integreras i läroanstalternas och arbets- och näringsbyråernas verksamhet.

Språkkunskaper är till för oss alla

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

En omfattande bakgrundspromemoria
inklusive källförteckning (på finska) finns på
www.minedu.fi/sv/flersprakighet